

מסורת הש"ס

א) לקמן דה: ב) וְלִקְמָן דה: ג) וְלִפְעִיל דף ג.ד. ד) ס"א ל"ג, ה) כ"ל וז"ל והוא ר"ת ולשנא אחריתא, ו) שייך לפעיל במשנה,

גליון הש"ס

גמ' צבוע זו אמא. היינו אפעה תוס' פטהדין טו ע"צ ד"ה והכדלם וכ"כ הכד"ק שמואל א יג יח: שם דתניא צבוע. עיין ירושלמי פ"ק דשבת הלכה ג עלה דמתני' דלא ילא המיט:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה והנשח כו' לאו בכל כו'. ניצ' ורמב"ם חולק על זה:

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

כולה רבי טרפון היא. ורישא לאו בחצר הניזק גמורה עסקינן משום הכי קתני אינה מועדת ודקא מחייב ליה אשן ורגל בחצר המיוחדת לניזק לפירות ובקרן חצי נזק ומו לא משום דלשוורים הוא רשות לשניהם וכרה"ר דמיא: **ראוי לה אין**. כגון פירות וירקות: **שאין ראוי לה**. כסות וכלים: **לא**. דמשונה

הוא וחצי נזק הוא דמשלם: ואי **רבי טרפון כו'**. הא ודאי לגבי שן רשות הניזק הוא דהא במיוחדת לניזק לפירות אוקימתה: **חמשה ממין הן**. נגיפה נגיפה נשיכה רביצה צעיטה: **ואם הועדו חמשתן מועדין**. והיינו דקתני חמשה מועדין והא דקתני השן מועדת לאכול כו' לאו

אמניינא קאי אלא הכי קאמר ושן ורגל מועדין מתחילתן והא דקתני ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזק הכי קאמר והיכן העדלתן דשן ורגל ברשות הניזק: ה"ג **מסקיק לה רבינא הא קסני לקמן שור המזיק ברשות הניזק כיצד**. ולא גרס חדא דחמשה תנן: **הא קסני לקמן**. בפרק כיצד דקמפרש לכולהו מועדין דפ"ק וקמפרש נמי שור המזיק ברשות הניזק כיצד: אי אמרם **בשלמא** איירי. בקרן תמנה ברשות הניזק בנזק שלם בפ"ק היינו דתני פירושא בפ"ב כיצד ומפרש פלוגתא דרבי טרפון ורבנן: **אלא אי אמרם לא איירי בה**. כהאי פירקא: **מאי כיצד**. אהיכא קאי: **ואם הועדו חמשתן מועדין**. היינו פירושא דחמשה מועדים דתנן במתניתין: **ושן ורגל מועדין מסחילתן**. לאו אמניינא קאי אלא מועדין קתני ואזיל: **והוה שור המועד**. הא דאמרן ואם הועדו חמשתן מועדים זהו שור המועד הכתוב בפרשה: **ושור המזיק כו' מחלוקת רבי טרפון ורבנן**. בפרק שניס והאדם: **ויש מועדים כו'**. סיפא דמתניתין קא מפרש א) (והא דלא מנו להו כהדי הני משום דלא כתיבין כי הנך): **אבל פנים קטנים אורחיה**. לרצון ואם רצלה עליהן כרה"ר פטור וברשות הניזק חייבת נזק שלם דמולדה דרגל הוא: **לימא מסייע ניה כהנמה מועדם למעך כו'**. ומתניתין

קתני דאינה מועדת לרצון אלא ודאי דמתניתין בגדולים וברייתא בכלים קטנים וצילדים קטנים וצבהמה קטנה: **דלמא מן הלד**. האי דקתני מועדת למעך לאו ברביצה אלא מן הלד כשהיא מהלכת ויש צדידה כלים ממעכתן בינה לכותל וזו היא שאמרינו: הויקה בגופה דרך הלוכה דהויא תולדה דרגל: **נפרוצא אפא: אף הצבוע**. אהני דמתניתין מוסיף: **ואמר רב יוסף**. בדוכתא אחריתי: **כצווע זו אפא**. ומדמוסיף ר"מ אפא מכלל דברדלס לאו אפא הוא: **לא קשיא כו'**. דברדלס דמתניתין הוא כצווע וזכר ועליו קאמר רב יוסף כצווע זו אפא ור"מ מוסיף אף כצווע נקבה דלא שמיא אפא. ודרכ יוסף לאו אדר"מ איתמר אלא בעלמא איתמר כדתניא כצווע זכר נעשה כו' אלאמא כצווע

זכר משתנה לכמה מינין הלכך קרי לה ברדלס ונפרוצא ואפא. קך מנאמי: לישנא אחריתא ועיקר הוא **מסני' כצבוע נקבה**. ור"מ מוסיף כצווע זכר ותרווייהו מיקרו אפא דתניא כצווע זכר וכו' ומשום דמשתנה לצריה אחרת אכטריך לאוסופי כהדיא. מפני מורי יו ולא שמעתי:

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

טז.

כולה רבי טרפון היא. הכא נמי גרסינן במיוחדת לאחד מהן לפירות ולא לזה ולזה לשוורים דלגבי לפירות פטור וא"כ תיפשוט מהכא דפליגי בקושיא דר' זירא וצפירוקא דאצוי ולעיל (דף יד.) הש"ס מסופק ולהספריס דגרסי לזה ולזה לשוורים קשיא איפכא דתיפשוט דלא פליגי במיוחדת לשניהם לפירות דחשיב ליה חצר הניזק אע"פ שיש רשות למוזיק להניח שם שורו כ"ש היכא דאין מיוחדת לשוורים כלל חשיב חצר הניזק ואע"פ שמיוחדת לשניהם לפירות:

ראויי דה אין שאין ראוי דה דא. אין להקשות דלמא הא דקאמר מועדת היינו לשלם מן העלייה ושאין ראוי לה אע"פ שמשלם נ"ש כו' טרפון אינו מועד לשלם מן העלייה כדאמרין בפ"ב (דף יח:׀) ולשון מועד שייך על זה כדאמרין הידום אינו מועד ויש אומרים מועד וכהא קמיפלגי דמר סבר מגופו ומר סבר מן העלייה דע"כ שאין ראוי לה לא משלם כי אם חצי נזק דלקמן בפ"ב (דף טו:׀) כהדיא קתני גבי השן מועדת אכלה כסות או כלים משלמת חצי נזק: יו **והנחש הרי אלו מועדים**. [א] לאו בכל עניני היזק חשיבי מועדים אלא כל אחד במידי דאורחיה כגון שגא זאב וטרקף ארי ודרכ או טרקף להניח אכל במידי דלאו אורחיה כגון ארי שטרקף ואכל וכן שאר הויקות דלאו אורחיהיו לא הוו מועדים אלא משלמי ח"כ ובמידי דאורחיהיו דמשלם נ"ש היינו דוקא בחצר הניזק אכל כרה"ר פטור דהוי שן כרה"ר כדאמר שמואל בגמ' ארי כרה"ר דרכ ואכל פטור ואפי' נחש שאין נהנה מנשיכתו כדאמרין בפ"ק דמעטות (דף ה.) שנתקצלו כל הסיזות אכל הנחש ואומרות לו מה הנאה יש לך מ"מ כיון דאורחיה כהדי הוי כמו רגל ופטור כרה"ר ולא הוי כמו קרן בתר דאייעד אע"פ דמתכוין להזיק מדחשיב ליה גבי אחריתי: רבי

מועדין אחרים כיוצא באלו הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש: ולא לרבוין: אמר רבי אלעזר :לא שנו אלא פכין גדולים אבל פכין קטנים אורחיה הוא לימא מסייע ליה הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים דלמא מן הצד איכא דאמרי א"ר אלעזר לא תימא פכין גדולים הוא דלאו אורחיה אבל פכין קטנים אורחיה הוא אלא אפילו פכין קטנים נמי לאו אורחיה הוא מיתיבי ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר דלמא מן הצד איכא דרמי לה מירמא תנן ולא לרבוין והתניא ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר לא קשיא כאן בפכין גדולים כאן בפכין קטנים: הזאב והארי וכו': מאי ברדלס אמר רב יהודה נפרוצא מאי נפרוצא אמר רב יוסף אפא מיתיבי רבי מאיר אומר אף הצבוע רבי אלעזר אומר אף הנחש ואמר רב יוסף * צבוע זו אפא לא קשיא כאן בצבוע זכר כאן בצבוע נקיבה * דתניא צבוע זכר לאחר שבע שנים נעשה עטלף עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד לאחר ז' שנים נעשה קימוש קימוש לאחר שבע שנים נעשה חוח חוח לאחר שבע שנים נעשה שד שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים אמר מר ר"מ אומר אף הצבוע רבי

אף הנחש ואמר רב יוסף * צבוע זו אפא לא קשיא כאן בצבוע זכר כאן בצבוע נקבה. ור"מ מוסיף כצווע זכר נעשה כו' אלאמא כצווע זכר משתנה לכמה מינין הלכך קרי לה ברדלס ונפרוצא ואפא. קך מנאמי: לישנא אחריתא אכטריך לאוסופי כהדיא. מפני מורי יו ולא שמעתי:

אף

עין משפט ונר מצוה

קענ א מיי פ"א מהל' מקי ממון הל' ה סגנ עשין סו טו"ש"ע ח"מ סי' שפט עקיף ו: קעד ב מיי שם הלכה ו טור ש"ע שם עקיף ח:

קעה ג מיי שם הלכה ה סגנ שם טור ש"ע שם עקיף ז ועיין שם עטור:

‏‏

רבינו חננאל

מתני'. חמשה תמים וחמשה כו'. ושקלינן וטרינן בהא מתני' ולא מתוקמא שפיר, ותרצה רבינא הכי חסורי מיחוסא והכי קתני ה' תמים הן, ואין משלמין אלא חצי נזק, ואלו הן נגיחה נגיפה נשיכה רביצה בעיטה. ואם הועדו, חמשתן מועדין לשלם נזק שלם מן העליה. ושן ורגל מועדין מתחילתן הן, השן בראוי לה והרגל לשבר כדרך הילוכה. ושור המועד. ושור המזיק ברשות הניזק, מחלוקת ר' טרפון ורבנן. והאדם, המזיק, ויש מועדין כיוצא באלו, הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס. תניא נמי הכי חמשה תמים הן כו'. ולא לרבוין. אמר ר' אלעזר אינו מועד לרבוין על פכים גדולין, ומשונה הוא ומשלם חצי נזק. אבל על פכים קטנים אורחיה הוא ונזק שלם משלם. ואמרי גימ' מסייעא ליה בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים. ודחי' דילמ' מן הצד היא אורחיה דהוא היפוך מתהפכת כעין חיכוך שדרך הבהמה להתחכך בצדדיה, אבל לרבוין על הכלים לא. ואסיק', איכא דרמי להו מירמא ופריך ר' אלעזר מתני' דתני תם בפכין גדולים, מתנינא דתני מועדת בפכין קטנים. מפירוקיה דרב יוסף שמעינן דנפרוצא וצבוע תרווייהו אפא נינהו, מיהו נפרוצא שם הנוקבה וצבוע שם הזכר א. וירושלמי בשבת פ"א ר' יוסי ב"ר בון בשם ר' זבדי אחת לשבע שנים הקבי"ה מחליף (שלמו) [עולמן] ב) ממוחא דרישא מתעבד עקיב ודמיעאי סממא תולעתא דסוסיא מתעבדא אורעי. ודתורתא מתעבדא דברי, עכבדא דטורא מתעבדא חזיר. בר שיובא דנונא מתעבדא נדל. דתניא צבוע זכר לאחר ז' שנים נעשית ערפד. ערפד לאחר ז' שנים נעשית קימוש. קימוש לאחר ז' שנים נעשית חייה, ויש אומי' חוח. חייה לאחר ז' שנים נעשה שד. שדרו שלארם לאחר ע' שנים נעשה נחש והני מילי בההוא דלא כרע במודים.

א) פי' רבינו הוא כלשהא אחריתא שבי' רש"י ז"ל. ב) לפטוי בירושלמי שם אחת מומתא דרישא כו' ורמיתא שמינ.